



Ніжинський державний університет
Імені Миколи Гоголя



**ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ
ОСВІТИ ТА ВИКОНАВСТВА**

Випуск 14



Ніжин – 2024



Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

**ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА
ВИКОНАНСТВА**

Збірник науково-методичних статей

Випуск 14

Ніжин – 2024

УДК 78(082)
П78

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 2 від 03.10.2024 р.

Рецензенти:

Мартинюк А. К. – доктор педагогічних наук, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного мистецтва і методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі.

Горбенко С. С. – заслужений працівник культури України, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Проблеми мистецької освіти та виконавства: збірник науково-методичних П78 статей / за ред. Ю. Ф. Дворника та О. В. Коваль. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. Вип. 14. 267 с.

Збірник склали науково-методичні статті, у яких висвітлюються актуальні питання мистецької освіти та виконавства: методологічні проблеми формування особистості засобами музичного мистецтва, професійна підготовка майбутніх викладачів мистецьких дисциплін та вчителів музичного мистецтва, методичне забезпечення процесу художньої освіти школярів, розвиток хореографічного мистецтва в культурно-освітньому просторі, проблеми мистецтвознавства та виконавського мистецтва.

УДК 78(082)

Автори статей відповідають за достовірність і вірогідність викладеного матеріалу, за належність даного матеріалу йому особисто, за правильне цитування джерел та посилання на них.

© Ю. Ф. Дворник, О. В. Коваль
© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

<i>Бутрей Д. І.</i> Творчість та індивідуальність: основи розвитку особистості.....	8
<i>Герасименко О. В.</i> Психологічні аспекти проблеми розвитку художньо-творчих здібностей	13
<i>Ступак Т. Ю.</i> Співацьке дихання та сучасні методи роботи над ним	19
<i>Сунь Боцао</i> Естрадна пісня: питання трактування жанру	24

РОЗДІЛ II

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ТА УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

<i>Губа-Плоскіна А. В.</i> Аналіз головних критеріїв успіху майбутнього вчителя музичного мистецтва у роботі з учнями молодших класів	28
<i>Єгорова В.</i> Набуття професійної майстерності у підготовці хормейстерів: порівняльний аспект української та нідерландської сучасних шкіл	33
<i>Косінова О. М.</i> Особливості театральних та естрадних акторських образів майбутніх фахівців галузі мистецьких дисциплін в процесі професійної підготовки	38
<i>Курсон В. М.</i> Роль сучасного вчителя у підготовці учнів до вивчення народнопісенної музичної творчості.....	43
<i>Раструба А. І., Савельєв В. М.</i> Організаційно-педагогічні умови розвитку виконавської майстерності майбутнього концертмейстера-баяніста	47
<i>Раструба Т. В.</i> Загальні принципи розвитку виконавської майстерності в процесі вокальної та диригентсько-хорової підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва	52
<i>Раструба Т. В., Колесник Є. В.</i> Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті вокально-хорової роботи з дітьми	57

Світайло С. В. Формування фахової компетентності у процесі диригентсько-хорової підготовки.....	62
Скорик Т. В. Дослідження інструментально-виконавської компетентності майбутніх викладачів музичних дисциплін	65
Смаглюк К. Р., Скорик Т. В. Форми культурно-дозвіллевої діяльності молоді під час війни.....	70
Спіліоті О. В. Композиція та імпровізація як творчий метод розвитку музично-інтонаційного мислення	75
Хуа Яньфей Роль емоційної та вольової саморегуляції у професійному розвитку майбутніх керівників вокально-хорових колективів	82
Чжан Сюань Інноваційні підходи до розвитку комунікативних умінь у майбутніх викладачів музики	86
Чжан Сюенциуань Розвиток вокально-технічних компетенцій майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки.....	91
Юй Сяочень Інноваційні підходи до формування художньо-педагогічної освіченості у студентів-бакалаврів у процесі вокальної підготовки.....	96
Ярмолюк О. В. Формування навичок хорового менеджменту як одна з актуальних проблем фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва	101

РОЗДІЛ III

МЕТОДИКА ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ

Ван Сіцзін Педагогічні умови розвитку творчої компетентності учнів мистецької школи засобами вокально-джазового мистецтва.....	108
Довгань Ю. Ю., Черкасова А. І. Формування духовності особистості молодшого школяра у процесі художньо-творчого самовираження на уроках музичного мистецтва.....	115
Панченко Л. О. Формування комунікативної культури молодших школярів у процесі хорового навчання	121
Петрикова О. П., Леонтієва С. Л. Методи та засоби залучення учнів мистецьких шкіл до вокально-виконавської діяльності	123
Сокол А. В., Скорик Т. В. Розвиток музичних здібностей учнів шляхом впровадження нейропедагогічних технологій	129
Тянутова Л. В. Інноваційні технології навчання учнів з порушенням зору на уроках мистецтва.....	134

РОЗДІЛ IV
ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА
ТА ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА

<i>Бойко А. М.</i> Бандура в українській народно-академічній культурі як історико-культурний феномен.....	142
<i>Гливацький В. В.</i> Сонористика у вокально-хоровій музиці Валентина Сильвестрова	147
<i>Лу Лі</i> Дракон як міфічний персонаж в етнокультурній спадщині Піднебесної....	157
<i>Немченко К. В.</i> Феноменологічна парадигма християнської культури в музиці українських композиторів (на прикладі опери «Благовіщення» О. Щетинського та «Час покаяння» О. Козаренка).....	163
<i>Раструба Т. В., Нестеренко О. А.</i> Трансформація музичного виразу: експресивність та індивідуальність у виконавській інтерпретації (на прикладі Р. Шуман «Посвята» із циклу «Мірти» та романсу Я. Сібеліуса «Повернулась дівчина з прогулянки»)	166
<i>Савін Є. Г.</i> Особливості техніки виконання джазу на саксофоні	170
<i>Савчук Г. М.</i> Реформаторська творча особистість в українському хоровому мистецтві. До 90-річчя від дня народження Анатолія Авдієвського	176
<i>Цао Жуй</i> Образ Родріго ді Поза в його історичних аналогіях.....	181
<i>Чжунь Янь</i> Стилiстичні особливості виконання китайських пісень (на прикладі пісні-балади «Жовта вода» та стародавньої поеми-пісні «Dingfeng» («Бо Мо слухає листя»))	185
<i>Ян Цзян</i> Місце Ф. Чілеа в контексті історії італійської оперної музики	191
<i>Ян Ченьцзи</i> Особливості роботи над фортепіанними творами малих форм	195

РОЗДІЛ V
ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО В
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

<i>Ван Їн</i> Танець як засіб міжетнічної взаємодії в китайській культурі.....	204
<i>Ван Пенчен</i> Значення хореографічного мистецтва в системі життєвих цінностей людини	210
<i>Ван Шичжан</i> Вплив етнічних меншин Китаю на формування танцювальної	

спадщини Піднебесної	215
Гончар Д. О. Полімістецькі втілення містичних творів Миколи Гоголя	221
Го Чао Характеристика системи «24 сонячні періоди» (節氣) в Китаї та її втілення у традиційному танці	225
Кортєва Д. В. «Наталка Полтавка» І. Котляревського як уособлення жіночого образу в українському мистецтві	231
Ростовська Ю. О. Розвиток творчої особистості майбутніх викладачів хореографії у закладах вищої освіти як педагогічна проблема	236
Цзен Лей Специфіка фольклорних традицій танцювальної культури Чернігівського Полісся	242
Чень На Символіко-семантичний аспект хореографічного мистецтва Китаю	248
Чжан Вейвей Соціокультурні аспекти хореографічної культури провінції Юньнань: характеристика традиційних танців	253
Чжан Цан Інтеграція традиційного ритуалу чаювання та хореографічного мистецтва Китаю	258
Наші автори	264

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Світайло С. В.

У нинішніх умовах соціалізації особистості набула актуальності й поширення компетентнісна парадигма освіти, згідно з якою критерієм рівня підготовки фахівців постає їхня компетентність. Компетентність не зводиться тільки до набутих знань і навичок, хоч саме вони становлять її основу. Ідеться передусім про готовність фахівця своєчасно і адекватно застосовувати їх.

У науковій літературі досить ґрунтовно описані моделі професійної компетентності як складного, багатокомпонентного явища [2], а також досліджено проблеми диригентсько-хорової підготовки в системі мистецької та музично-педагогічної освіти.

Педагог-хормейстер має володіти спеціальними компетенціями працювати з хоровим колективом, зокрема з дитячим, шкільним хором (ансамблем). Творча природа музичного виконавства надає можливість вчителю музичного мистецтва своєю творчістю активно впливати на учнів за допомогою оригінальної інтерпретації і виконання музичного твору, адже його здатність як виконавця оригінально інтерпретувати і яскраво втілювати музичні твори значною мірою зумовлена його світоглядом, професійними знаннями, вміннями й навичками, ціннісними орієнтаціями, загальною культурою, емоційно-вольовими якостями, які в комплексі й становлять внутрішній світ особистості педагога.

Таким чином, фахову компетентність учителів музичного мистецтва доцільно структурувати відповідно до педагогічних і хормейстерських складових їхньої роботи з музичного розвитку засобами вокально-хорового співу. Тому так важливо сформувати в них художньо-естетичні, методично-організаційні й хормейстерські фахові компетентності. Вони ґрунтуються на системних знаннях з історії музики, зокрема й хорової, а також вокально-хорових творів для дітей, з методики роботи з дитячим хором/ансамблем, розвитку вокальних здібностей співаків (музичного слуху, інтонування, звуковедення, відчуття строю тощо), з аналізу та інтерпретації хорових творів. Ці знання становлять теоретичну основу для формування практичних здатностей майбутніх учителів музичного мистецтва.

Організаційно-методичні компетентності передбачають здатність аналізувати вокально-хорові твори за жанрово-стильовими ознаками з урахуванням мистецького

контексту його створення та особливостей індивідуального стилю композитора, співвідносити їх з реальними виконавськими можливостями школярів (чи дитячого хорового колективу); здатність визначати мету і завдання навчально-творчої роботи вчителя музичного мистецтва з окремим учнем (співачом хору) чи групою учнів під час уроків музичного мистецтва (з хоровою партією – під час репетицій шкільного хору); здатність добирати репертуар відповідно до виконавських можливостей співаків чи хору загалом, планувати й організовувати уроки музичного мистецтва та індивідуальні заняття з окремими учнями (чи шкільним хором). Хормейстерські компетентності майбутніх педагогів – це здатність діагностувати музичні здібності учнів (чи співаків шкільного хору), розвивати їх вокально-слухові здібності, сприяти музичному розвитку; формувати й розвивати дитячий хоровий колектив; навчати учнів розуміти художні особливості виконуваних хорових творів. Для цього вони засвоюють такі спеціальні дисципліни: хорове диригування, хоровий клас, хорова література, хорознавство та хорове аранжування, аналіз та інтерпретація хорових творів, постановка голосу, хоровий клас.

Принципово важливого значення набувають навчальні курси з історії української хорової музики, методики роботи з дитячим хором. У навчальній програмі з історії української хорової музики доцільно передбачити жанрово-стильовий принцип викладання матеріалу, теоретичну характеристику та історію розвитку основних жанрів хорової музики, вокально-хорові твори для дітей, а в курсі з методики роботи з дитячим хором – аналіз та інтерпретацію вокально-хорових творів. З метою успішного формування фахової компетентності слід активізувати самостійну роботу студентів над навчально-методичною літературою, хоровими партитурами, над прослуховуванням та аналізом вокально-хорових творів. Це сприятиме збагаченню хорознавчого тезаурусу як теоретичної основи для набуття практичних здатностей здійснювати музичний розвиток школярів засобами вокально-хорового співу, ціннісно сприймати вокально-хорові твори за естетичними критеріями (здійснювати музично-теоретичний, вокально-хоровий, виконавський аналіз), виявляти їх виховний потенціал, визначати стан музичного розвитку творчої індивідуальності школярів, творчої самореалізації студентів у практичній діяльності, виявленню їх творчої індивідуальності шляхом актуалізації особистісного і професійного потенціалу, набутого у процесі диригентсько-хорової підготовки.

На основі такого комплексного підходу вони зможуть скласти виконавський план, тобто добирати відповідні прийоми і засоби роботи над вокально-хоровим твором. Крім того хормейстер, готуючись втілити свій творчий задум у хоровому звучанні, має зважати на реальні можливості конкретного хорового колективу, враховувати склад хору, діапазони голосів, їх теситурні можливості.

Таким чином, фахова компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва, які здобувають диригентсько-хорову підготовку, відповідає змісту, меті і завданням їхньої діяльності з музичного розвитку школярів засобами вокально-хорового співу.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 27–33.
2. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство / За ред. І. Єрмакова. Київ., 2000. 380 с.
3. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ. 2006. 432 с.
4. Смирнова Т. А. Теорія та методика диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах : психолого-педагогічний аспект : монографія. Горлівка. 2008. 445 с.
5. Щолокова О. П. Професійна компетентність як стратегічний напрямок модернізації мистецької освіти України. *Вісник Глухівського державного університету*. Глухів: ГДПУ, 2006. Вип. 8. С. 19–23.

